

JAKIE KROKI PODEJMOWAĆ, ŻEBY KIEROWCA NIE ZOSTAŁ OFIARĄ ZWYKŁYCH BANDYTÓW I TERRORYSTÓW

CIĘŻARÓWKA NARZĘDZIEM W RĘKACH TERRORYSTÓW

 Jerzy Różyk

W lipcu 2016 roku w Nicei, w grudniu w Berlinie, a w styczniu br. w Jerozolimie rozpędzone ciężarówki wjeżdżają w tłum ludzi. Pojazdy wykorzystywane do transportu towarów stają się śmiertelnościami narzędziami w rękach terrorystów. O ile w pierwszym przypadku sprawca zamachu wynajął ciężarówkę z wypożyczalni, w drugim przejął nad nią pieczę w sposób mający swoją kwalifikację w prawie karnym. Nie wiemy jak doszło do przejęcia przez sprawcę kontroli nad pojazdem. Wiemy za to, jakie były tego skutki. W jaki sposób dochodzi do przejęcia przez terrorystów kontroli nad pojazdem? Jak przygotować kierowców na czujność na nich niebezpieczeństwa? Jak zabezpieczać ich i siebie przed tymi zagrożeniami?

Postoje są newralgicznym elementem transportu. To właśnie w trakcie postojów dochodzi do włamań do pojazdów, kradzieży całych zestawów, wymuszeń lub kradzieży rozbójniczych i rozbojów. Przepęstwami tymi jest zagrożone nie tylko przewożone mienie, ale również zdrowie i życie kierowców. Zazwyczaj w obszarze zainteresowania przestępców leży przewożone mienie, ale berliński zamach wykazał, że inne mogą być przesłanki, jakimi kierują się przestępcy i inny finał. Postój pojazdu jest więc punktem krytycznym dla tego typu zdarzeń. Stanowi również wielkie wyzwanie dla kierowców sprawujących pieczę nad powierzonymi im pojazdami i towarami. Piecza to nie tylko dbałość o powierzone mienie, ale również jego ochrona. Poziom sprawowanej pieczy zależy od wielu czynników. Mogą to być: sposób prowadzenia pojazdu, miejsce postoju, czas postoju, zewnętrzna ochrona, reakcje otoczenia i zachowania osoby sprawującej pieczę.

Poznaj psychologię terrorystów

W systemie bezpieczeństwa decydującym czynnikiem sprawczym jest człowiek. Z jednej strony występuje jako sprawca, a z drugiej jako poszkodowany, a nierzadko jako ofiara. To w sprawcy tkwią przesłanki jakie nim kierują, z czego wynikają i od niego zależy jaki rodzaj przestępstwa popełnia. Aby myśleć o skutecznej ochronie, niezbędna jest więc znajomość psychologii sprawców przestępstw. Od tego bowiem zależą: przyjęta metoda ochrony, predyspozycje, jakie powinna mieć osoba chroniąca i zachowania, jakimi powinna się cechować. Trudno jednak wymagać od kierowców, aby bezpiecznie prowadzili pojazd i byli jednocześnie skutecznymi ochroniarzami. Można im jednak uzmysłwić, jak działają przestępcy, jak zabezpieczać powierzone mienie i siebie oraz jak reagować na wypadek zagrożenia. Pozwoli to na zminimalizowanie ryzyka utraty towaru, a być może i ich własnego życia.

Analizowaniem zachowań sprawców przestępstw zajmuje się psychologia sprawców przestępstw. Głównymi elementami analizy psychologicznej są: motywacja działania sprawcy, planowanie

(często inscenizowanie okoliczności przed zdarzeniem), użyte narzędzia, sposób zaatakowania ofiary i strategia panowania nad ofiarą. Nauka ta zajmuje się różnymi przestępstwami. Nie ze wszystkimi mamy jednak do czynienia przy przewozie towarów. Głównym celem przestępców jest przewożony ładunek, zatem skoncentrują się na przestępstwach o kierunkowym charakterze zorientowanym na mienie.

Kierowca to nie zawodowy ochroniarz, choć wiedzę na ten temat powinien mieć.

Towar – główny determinant kradzieży

Z punktu widzenia ochrony mienia w transporcie najistotniejszymi są elementy takie jak: motywacja działania sprawcy (zazwyczaj osiągnięcie zysku), metoda działania (włamanie lub rozbój), użyte narzędzia (przy włamaniu lub rozboju), sposób zaatakowania osoby ochraniającej (przy rozboju) i strategia panowania nad osobą ochraniającą (przy rozboju). Kwestię motywacji pomijam, gdyż jest ona oczywista. Metody działania przestępców są różne. Uzależnione są bowiem od postrzegania przez przestępców popełnianego czynu w kategoriach kary. Dlatego większość kradzieży jest dokonywanych poprzez włamanie i bez użycia przemocy wobec osoby ochraniającej, gdyż jest to zagrożone łagodniejszym wymiarem kary (od 1 roku do 10 lat). Dla porównania wymiar kary pozbawienia wolności za rozbój z użyciem broni to okres nie krótszy niż 3 lata. Przy tego rodzaju przestępstwach (kradzieże, kradzieże z włamaniami) istotnymi elementami ochrony są: zabezpieczenie mechaniczne i dozór. Dozór nie musi być sprawowany wyłącznie przez osobę ochraniającą. Sąd w jednej ze spraw uznał bowiem dozór za należyty, jeżeli był sprawowany również przez osoby trzecie, będące w pobliżu (np. kierowcy innych ciężarówek). W wielu przypadkach osoby trzecie nie podejmują jednak żadnych działań, gdy zagrożone jest cudze mienie. Zatem na pomoc innych kierowców bym specjalnie nie liczył.

Dozór mienia można różnie definiować. Zawsze jednak chodzi o takie działanie, które nie pozostawia złodziejom dużej swobody w działaniu. Może

TRUCKS FALL IN THE HANDS OF TERRORISTS

July 2016 in Nice, December 2016 in Berlin, January 2017 in Jerusalem – recent months faced a few incidents of trucks ploughing in full motion into a crowd of people. Vehicles that normally transport goods become evil weapons in the hands of terrorists. Whereas in Nice the perpetrator hired the truck, in the second incident the terrorist abducted the vehicle in a way addressed by the criminal law.

Miejsca załadunku i rozładunku na ogół nie mają ani wydzielonych bezpiecznych parkingów, ani infrastruktury służącej ochronie przewożonego mienia i kierowców.

to być: pozostawianie przy pojeździe w czasie postoju, nie pozostawianie go na długi czas, odpowiednie ustawienie pojazdu na parkingu, uniemożliwiająca

dostęp osób trzecich, czy parkowanie w miejscach oświetlonych i w zasięgu kamer monitoringu. Należy również mieć na uwadze to, że poprzez nakaz dozoru nie można pozbawiać kierowców możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb fizjologicznych, jakimi są: sen, odpoczynek, chęć utrzymania czystości, czy też możliwość zrelaksowania się w warunkach bardziej komfortowych niż pojazd. Kierowca to bowiem nie zawodowy ochroniarz. Po dokonaniu przez sprawców włamaniu często dochodzi do ujawnienia kradzieży i podjęcia przez osobę ochraniającą działań obronnych. O ile taka reakcja jest naturalna, podjęcie wobec złodziei stosownych działań może grozić użyciem wobec tej osoby przemocy fizycznej. Mamy wtedy do czynienia albo z wymuszeniem rozbójniczym, albo z kradzieżą rozbójniczą. W obu tych przypadkach oprócz mienia zagrożone jest również zdrowie i życie osoby ochraniającej. Sprawcy najczęściej zadawają się tym, co udało im się ukraść i w pośpiechu opuszczają miejsce przestępstwa. Nie jest to jednak zasada. Ponieważ trudno jest „na gorąco” ocenić stopień determinacji sprawców kradzieży i przewidzieć ich reakcję na działanie podjęte przez ochraniającego, proponuję rozważyć przy tego typu działaniach.

Parkuj w miejscach monitorowanych

Postoje są wymuszane stosownymi przepisami lub okolicznościami towarzyszącymi przewozom. Przy trasach znajduje się wiele parkingów, na których kierowca może zaparkować pojazd. Są one częścią infrastruktury drogowej, na której oprócz parkingu znajdują się stacje paliw i obiekty gastronomiczne. Miejsca te należy uznać za możliwie bezpieczne, gdyż parkuje tam wiele pojazdów, teren jest monitorowany, a czas postoju zwykle ograniczony. Dla zoptymalizowania bezpieczeń-

stwa, kierowcy powinni jednak wybierać miejsca postoju w zasięgu kamer monitoringu i o intensywnym ruchu pieszym, np. w pobliżu innych zaparkowanych pojazdów lub ciągów pieszych prowadzących do obiektów. Powinni też unikać miejsc odosobnionych, poza zasięgiem kamer i z łatwym dostępem osób postronnych i innych pojazdów. Pozostawienie pojazdu w takich miejscach zwiększa bowiem przestępcom szanse na kradzież towaru z naczepy lub całego pojazdu, szczególnie, gdy pojazd nie jest właściwie dozorowany przez kierowcę.

Gorzej przedstawia się sytuacja w miejscach dostaw, gdzie nie ma ani wydzielonej powierzchni parkingowej, ani odpowiedniej infrastruktury. Pojazdy zazwyczaj parkują na niewielkich parkingach przy firmie odbiorcy lub przy ulicy. Ponieważ miejsca dostaw są usytuowane głównie w przemysłowych dzielnicach miast, teren nie jest ani zamieszkały, ani monitorowany, co znacznie zmniejsza bezpieczeństwo pojazdu, przewożonego towaru oraz kierowcy.

Nie tylko „na policjanta”, „na awarię” lub „stłuczkę”

Odrębną kategorią przestępstw są rozboje. W przypadku rozboju, by zdobyć mienie, sprawca grozi użyciem przemocy, używa przemocy albo doprowadza osobę (tutaj osobę ochraniającą) do stanu nieprzytomności lub bezbronności, np. odurza, upija, usypia, krępuje lub w inny sposób pozbawia możliwości stawiania oporu. Często odbywa się to z użyciem broni palnej, noża, innego podobnie działającego narzędzia, albo w inny sposób zagrażający zdrowiu, a nawet życiu osoby ochraniającej mienie. Jak się przed tym bronić?

Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy wiedzieć, jakie zachowania mogą cechować przestępców dokonujących rozbojów. Stosowane kilka lat temu przez przestępców metody „na policjanta”, czy „na awarię pojazdu lub stłuczkę” najczęściej kończyły się skrępowaniem kierowcy, pozostawienie go w ustronnym miejscu i kradzieżą całego pojazdu. Nagłaśnianie tego typu przypadków przez media i policję spowodowały, że kierowcy stali się nieufni i przestali reagować na tego typu zachowania

na drogach. Przestępcy stali się więc bardziej wyrafinowani w swoich działaniach i często przejmują kontrolę nad pojazdem w sposób istic gangsterski, a nierzadko pozostawiają kierowcę pobitego lub pozbawiają go życia. Do podobnego zdarzenia doszło na parkingu przy autostradzie A2 w okolicach Pruszkowa, kiedy to sprawcy usiłowali napaść na kierowcę ciężarówki. Kierowcy udało się uwolnić i skryć się w kabinie pojazdu, skąd próbował wezwać policję. Złodzieje włamali się do naczepy i do czasu przybycia policji skradli prawie cały przewożony towar. Tego rodzaju przestępstwom trudno jest zapobiegać, gdyż osamotniony i bezbronny kierowca zazwyczaj przegrywa z przestępcami. W takich przypadkach uratowanie życia staje się dla kierowców celem nadrzędnym.

W czasie tego procesu sprawca swoją postawą ciała, mimiką, gestykulacją i słowami przekazuje określone informacje i wzbudza do siebie zaufanie. Pomiędzy osobą ochraniającą i sprawcą powstaje wtedy określona więź emocjonalna. Sprawca poprzez manipulację powoduje powstanie u niego mylnego wyobrażenia o sobie i przejmując nad kierowcą kontrolę. Ponieważ z natury jesteśmy ufnymi, takie zachowania sprawców przestępstw często doprowadzają do tego, że przekazujemy im informacje, często

W przypadku rozboju, by zdobyć mienie, sprawca grozi użyciem przemocy lub używa przemocy, by unieszkodliwić kierowcę.

Przed pamiętnymi wydarzeniami w Berlinie na jarmarku bożonarodzeniowym, była masakra na deptaku w Nicei, gdzie również ciężarówka była narzędziem w rękach terrorystów.

Sprawcy tego typu przestępstw, zanim do nich doprowadzą, często wchodzi w kontakt interpersonalny z osobami ochraniającymi mienie. Może to być zwykłe pytanie o drogę, nawiązanie rozmowy, czy też przystąpienie do czynności wykonywanej przez tę osobę, jak np. pomoc przy wykonywaniu jakiejś pracy lub skorzystanie z tego samego stolika przy spożywaniu posiłku. Może to być również wspólne podróżowanie, jak np. przy podwo-

poufne dane, a nawet dostęp do mienia, które jest w naszej pieczy.

Zawód kierowcy wiąże się ze spędzaniem całego czasu w pojeździe, a przeważającą jego częścią za kierownicą. Pracę tę przeważnie wykonują jednoosobowo. Przez wielogodzinne trasy i samotność są narażeni na działanie czynników zmniejszających percepcję i powodujących potrzebę korzystania z nadarzających się „normalności”,

W styczniu 2017 r. na parkingu pod Paryżem bandyci postugując się sfalszowaną legitymacją policyjną, podstępem wywabili kierowcę z ciężarówki, a potem brutalnie pobili.

jakimi są: kontakt z ludźmi, zjedzenie posiłku w restauracyjnych warunkach, obejrzenie filmu na ekranie większym niż przekątna tabletu, czy też skorzystania z łazienki innej niż Toi-Toi. Sprawcy wiedzą jakie są „ścieżki” kierowców, ich potrzeby i oczekiwania. Nierzadko z premedytacją to wykorzystują. Przejmując kontrolę nad kierowcą, mogą przystąpić do realizacji zamierzonego celu. Ich głównym celem jest przewożone mienie będące w pieczy kierowcy. Aby przejąć kontrolę nad mieniem, doprowadzają kierowcę do bezbronności w różny sposób. Wiele rozbojów jest dokonywanych w okolicznościach, kiedy dochodzi do nieagresywnej interakcji sprawcy i kierowcy. Kierowca jest obezwładniany dopiero wtedy, gdy sprawca ma pewność, że przejmie pełną kontrolę nad pojazdem. Tak było w styczniu 2017 r. na parkingu pod Paryżem, kiedy to sprawcy postugując się sfalszowaną legitymacją policyjną, podstępem wywabili kierowcę z ciężarówki, a potem brutalnie pobili. Celem rozboju nie była jednak ani ciężarówka, ani towar, a gotówka i mienie znajdujące się w kabinie. Ciężarówkę z towarem podpalili i pozostawili w lesie.

Podobnie mogło być w przypadku zamachu terrorystycznego dokonanego 16 grudnia 2016 r. w Berlinie, z tą różnicą, że zupełnie inny był cel sprawcy. W jaki sposób terrorysta uzyskał kontrolę nad pojazdem i jak dostał się do kabiny, tego niestety nie wiemy. Mógł zastraszyć kierowcę bronią na zewnątrz pojazdu, wejść do kabiny przez niezablokowane drzwi, czy zostać wpuszczony przez kierowcę. Bezsprzeczny jest fakt, że dostał się do kabiny, uruchomił silnik, manewrował pojazdem na postoju i kierował nim w drodze do celu. To potwierdzają zarówno zainstalowany w pojeździe GPS, jak i informacje podawane przez media. Jakie były tego skutki, wszyscy wiemy.

Monitorowanie w strefach rozładunku i załadunku

Warto zatrzymać się przy tym przykładzie z jednego powodu. Samochód nie został rozładowany w dniu planowanej dostawy i kierowca zmuszony był do odbycia wielogodzinnego postoj, o czym informował właściciela firmy, w której pracował. Kontakt z kierowcą urwał się około godziny 15.00. W przekazach i relacjach przewoźnika nie ma wzmianki, że ruch pojazdu był monitorowany, pomimo że pojazd był wyposażony w GPS. Choć zapewne nie miałyby to wpływu na wynik, to jednak w niektórych przypadkach śledzenie pojazdu i właściwa reakcja przewoźnika w przypadku stwierdzenia zagrożenia, pozwoliłyby na uniknięcie negatywnych skutków działania przestępców. Tak było w przypadku przewozu opon do Wielkiej Brytanii, kiedy pojazd również nie został rozładowany po dotarciu do odbiorcy. Kierowca „kupił” sugestię pracowników ochrony i zaparkował pojazd na pobliskiej ulicy, pomimo że zgłosił taki zamiar oraz otrzymał wyraźną odmowę i dyspozycję odjechania i zaparkowania na parkingu przy autostradzie. W nocy sprawcy włamali się do naczepy i skradli 2/3 przewożonych opon. W tym przypadku pojazd również był wyposażony w GPS i również nikt nie monitorował jego ruchu. Skutkiem niefrasobliwości była jedynie strata towaru. Właściwa reakcja przewoźnika pozwoliłaby na uniknięcie szkody.

Od kierowców wymaga się, aby ochraniać mienie powierzone im do przewozu. Trzeba jednak mieć na uwadze, że nie są oni zawodowymi ochroniarzami i nie wiedzą, jak działają przestępcy i jak się skutecznie przed nimi bronić. Należy zatem zadbać, aby mieli oni świadomość, jakimi zachowaniami cechują się przestępcy i jakimi zachowaniami muszą cechować się oni sami, żeby uniemożliwić bandytom osiągnięcie założonego, niekoniecznie komercyjnego celu, jak ostatnio w przypadku terrorystów. Należy również wspomagać kierowców w działaniach obronnych, gdyż jak wykazują powyższe przykłady, pozostawienie ich samym sobie może doprowadzić nie tylko do utraty towaru, ale również do utraty zdrowia, a nawet życia.

AUTOR

Jerzy Różyk

Ekspert ds. oceny ryzyka w transporcie i ubezpieczeń transportowych
CDS Kancelaria Brokerska

www.cds-odszkodowania.info
www.oc-przewoźnika.info

Teraz na 1263 stacjach Gazprom Neft

DKV CARD

Odkrywamy swoje karty w Rosji i na Białorusi

Paliwo i opłaty drogowe: jedna karta do wszystkich rozliczeń!
Niskie ceny i bezgotówkowe płatności na najlepszych stacjach na Wschodzie. Najkorzystniejsze warunki za pośrednictwem DKV Card.

dkv-euroservice.com

You drive, we care.